

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

Informator
o egzaminie eksternistycznym
przeprowadzanym od roku 2013
z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej

PODSTAWY
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Informator
o egzaminie eksternistycznym
przeprowadzanym od roku 2013
z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu

Warszawa 2012

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl
www.oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
sekretariat@oke.jaworzno.pl
www.oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl
www.oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl
www.oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl
www.komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl
www.oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl
www.oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 52
sekretariat@oke.wroc.pl
www.oke.wroc.pl

SPIS TREŚCI

I Informacje ogólne.....	7
II Wymagania egzaminacyjne.....	11
III Opis egzaminu.....	16
IV Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	18
V Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym i ich ocena...31	

I INFORMACJE OGÓLNE

I.1. Podstawy prawne

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) egzaminy eksternistyczne są integralną częścią zewnętrznego systemu egzaminowania. Za przygotowanie i przeprowadzanie tych egzaminów odpowiadają Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne.

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 17 lutego 2012 r., poz. 188). Na podstawie wspomnianego aktu prawnego CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz zasadniczej szkoły zawodowej*.

Egzaminy eksternistyczne z zakresu kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej są przeprowadzane z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawy przedsiębiorczości, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

I.2. Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej może przystąpić osoba, która ukończyła gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową.

Osoba, która chce zdawać wyżej wymienione egzaminy eksternistyczne i spełnia formalne warunki, powinna nie później niż na 2 miesiące przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej złożyć do jednej z ośmiu okręgowych komisji egzaminacyjnych wniosek o dopuszczenie do egzaminów zawierający:

- 1) imię (imiona) i nazwisko,
- 2) datę i miejsce urodzenia,
- 3) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
- 4) adres,
- 5) wskazanie, jako typu szkoły, zasadniczej szkoły zawodowej.

Do wniosku należy dołączyć także świadectwo ukończenia gimnazjum albo świadectwo ukończenia ośmioletniej szkoły podstawowej. Wniosek ten znajduje się na stronach internetowych OKE w formie załącznika do *Procedur organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

W terminie 14 dni od dnia otrzymania przez OKE wniosku zainteresowana osoba zostaje pisemnie poinformowana o wynikach postępowania kwalifikacyjnego. Od rozstrzygnięcia komisji okręgowej służy odwołanie do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia. Rozstrzygnięcie dyrektora CKE jest ostateczne. W przypadku zakwalifikowania osoby do zdawania egzaminów eksternistycznych dyrektor OKE informuje ją o konieczności złożenia deklaracji oraz dowodu wniesienia opłaty za zadeklarowane egzaminy lub wniosku o zwolnienie z opłaty.

Informację o miejscach przeprowadzania egzaminów dyrektor OKE podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej okręgowej komisji egzaminacyjnej nie później niż na 15 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzaminy w okresie nie dłuższym niż 3 lata. W uzasadnionych wypadkach, na wniosek zdającego, dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów eksternistycznych o dwie sesje egzaminacyjne. Dyrektor komisji okręgowej na wniosek osoby, która w okresie nie dłuższym niż 3 lata od upływu okresu zdawania ponownie ubiega się o przystąpienie do egzaminów eksternistycznych, zalicza tej osobie egzaminy eksternistyczne zdane w wyżej wymienionym okresie.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych, nie później niż na 30 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej, składa dyrektorowi komisji okręgowej:

- 1) pisemną informację wskazującą przedmioty, z zakresu których zamierza zdawać egzaminy eksternistyczne w danej sesji egzaminacyjnej,

2) dowód wniesienia opłaty za egzaminy eksternistyczne z zakresu zajęć edukacyjnych albo wniosek o zwolnienie z opłaty.

Zdający może, w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z danych zajęć edukacyjnych, zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej, jeżeli uzna, że w trakcie egzaminu zostały naruszone przepisy dotyczące jego przeprowadzania. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora komisji okręgowej jest ostateczne.

W przypadku naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu eksternistycznego, jeżeli naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, ma prawo unieważnić egzamin eksternistyczny z danych zajęć edukacyjnych i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie egzaminu może dotyczyć poszczególnych lub wszystkich zdających.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta punktowania są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie określonych przez dyrektora komisji okręgowej.

1.3. Zasady dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu dla zdających z dysfunkcjami

Osoby niewidome, słabowidzące, niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, przystępują do egzaminów eksternistycznych w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności. Osoby te zobowiązane są przedstawić wydane przez lekarza zaświadczenie potwierdzające występowanie danej dysfunkcji.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobach dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do potrzeb i możliwości wyżej wymienionych osób i podaje ją do publicznej wiadomości na stronie internetowej CKE, nie później niż do dnia 1 września roku poprzedzającego rok, w którym są przeprowadzane egzaminy eksternistyczne.

Na podstawie wydanego przez lekarza zaświadczenia potwierdzającego występowanie danej dysfunkcji oraz szczegółowej informacji, o której mowa powyżej, dyrektor komisji okręgowej (lub upoważniona przez niego osoba) wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu eksternistycznego do potrzeb i możliwości osoby z dysfunkcją/dysfunkcjami przystępującej do egzaminu eksternistycznego. Wyżej wymienione zaświadczenie przedkłada się dyrektorowi komisji okręgowej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminów.

Zdający, który jest chory, w czasie trwania egzaminu eksternistycznego może korzystać ze sprzętu medycznego i leków koniecznych do stosowania w danej chorobie.

II WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

II.1. Wiadomości wstępne

Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie eksternistycznym z przedmiotów ogólnokształcących wyznaczają wymagania ogólne i szczegółowe określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977).

II.2. Wymagania

Wiadomości i umiejętności przewidziane dla uczących się w zasadniczej szkole zawodowej opisano w podstawie programowej – zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji – w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczących się sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.

II.2.1. Cele kształcenia – wymagania ogólne z przedmiotu *podstawy przedsiębiorczości w zasadniczej szkole zawodowej*

I. Komunikacja i podejmowanie decyzji

Zdający wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki – zarówno pozytywne, jak i negatywne.

II. Gospodarka i przedsiębiorstwo

Zdający wyjaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządza prosty biznesplan; charakteryzuje mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz rolę państwa w gospodarce; analizuje aktualne zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski; rozróżnia i porównuje formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko.

---

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

III. Planowanie i kariera zawodowa

Zdający opisuje mocne strony swojej osobowości; analizuje dostępność rynku pracy w odniesieniu do własnych kompetencji i planów zawodowych.

IV. Zasady etyczne

Zdający wyjaśnia zasady etyczne w biznesie i w relacjach pracownik–pracodawca, potrafi ocenić zachowania pod względem etycznym.

II.2.2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe z przedmiotu *podstawy przedsiębiorczości* w zasadniczej szkole zawodowej

1. Człowiek przedsiębiorczy. Zdający:

- 1) przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza,
- 2) rozpoznaje zachowania asertywne, uległe i agresywne; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej,
- 3) rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej,
- 4) charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania,
- 5) zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie,
- 6) analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która zgodnie z zasadami etyki odniosła sukces w życiu zawodowym,
- 7) podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach, i ocenia skutki własnych działań,
- 8) stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska,
- 9) przedstawia drogę, jaką dochodzi się własnych praw w roli członka zespołu, pracownika, konsumenta,
- 10) zna prawa konsumenta oraz wymienia instytucje stojące na ich straży; przedstawia zasady składania reklamacji w przypadku niezgodności towaru z umową,
- 11) odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych; wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów.

2. Rynek – cechy i funkcje. Zdający:

- 1) charakteryzuje społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin,
- 2) rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki,
- 3) wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków,
- 4) wyjaśnia okръny obieg pieniądza w gospodarce rynkowej,
- 5) omawia transformację gospodarki Polski po 1989 r.,
- 6) charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż,
- 7) wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach.

3. Instytucje rynkowe. Zdający:

- 1) rozróżnia formy i funkcje pieniądza,
- 2) wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce odgrywają instytucje rynkowe: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne,
- 3) oblicza procent od kredytu i lokaty bankowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie,
- 4) wyjaśnia mechanizm funkcjonowania giełdy papierów wartościowych na przykładzie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie,
- 5) wskazuje różnicę między rodzajami papierów wartościowych,
- 6) wymienia podstawowe wskaźniki giełdowe i wyjaśnia ich wagę w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie,
- 7) rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania,
- 8) oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie,
- 9) charakteryzuje system emerytalny w Polsce i wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową a wysokością emerytury,
- 10) analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.

4. Państwo, gospodarka. Zdający:

- 1) wymienia i charakteryzuje ekonomiczne funkcje państwa,
- 2) opisuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego,
- 3) przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę,
- 4) wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa,
- 5) wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę,
- 6) charakteryzuje narzędzia polityki pieniężnej,
- 7) identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji,
- 8) wyjaśnia wpływ kursu waluty na gospodarkę i handel zagraniczny,
- 9) charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce,
- 10) wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski,
- 11) wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie,
- 12) ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

5. Przedsiębiorstwo. Zdający:

- 1) charakteryzuje otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo,
- 2) omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji,
- 3) sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie,
- 4) rozróżnia podstawowe formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstwa,
- 5) opisuje procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa,
- 6) omawia zasady pracy zespołowej i wyjaśnia, na czym polegają role lidera i wykonawcy; omawia cechy dobrego kierownika zespołu,
- 7) identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji,
- 8) omawia etapy realizacji projektu oraz planuje działania zmierzające do jego realizacji,
- 9) charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym,
- 10) charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa.

6. Rynek pracy. Zdający:

- 1) omawia mierniki i skutki bezrobocia dla gospodarki oraz sposoby walki z bezrobociem,
- 2) wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka,
- 3) analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim,

- 4) wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje,
- 5) rozróżnia sposoby zatrudnienia pracownika i interpretuje podstawowe przepisy kodeksu pracy, w tym obowiązki i uprawnienia pracownika i pracodawcy,
- 6) sporządza dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy,
- 7) przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i uczestniczy w niej w warunkach symulowanych,
- 8) charakteryzuje różne formy wynagrodzeń i oblicza swoje wynagrodzenie brutto i netto; wypełnia deklarację podatkową PIT, opierając się na przykładowych danych,
- 9) rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika, wyjaśnia zjawisko mobbingu w miejscu pracy oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania.

III OPIS EGZAMINU

III.1. Forma i zakres egzaminu

Egzamin eksternistyczny z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej z przedmiotu *podstawy przedsiębiorczości* jest egzaminem pisemnym, sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, przytoczone w rozdziale II niniejszego informatora. Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w jednym arkuszu egzaminacyjnym.

III.2. Czas trwania egzaminu

Egzamin trwa **120** minut.

III.3. Arkusz egzaminacyjny

Arkusz egzaminacyjny z podstaw przedsiębiorczości składa się z zadań badających opanowanie wiadomości i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości, w tym analizy i interpretacji zjawisk gospodarczych, tworzenia wypowiedzi o tematyce ekonomicznej, wykorzystywania form komunikacji werbalnej i niewerbalnej, podejmowania decyzji i oceny ich skutków – zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Zadania mają na celu sprawdzenie stopnia zrozumienia funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządzania prostego biznesplanu, charakteryzowania mechanizmów funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz roli państwa w gospodarce.

Arkusz egzaminacyjny z *podstaw przedsiębiorczości* składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego, w których zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji,
- zadania typu „prawda-fałsz”, w których zdający stwierdza, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe,
- zadania na dobieranie, w których zdający łączy ze sobą podane elementy.

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką, w których zdający uzupełnia zdania, fragmenty tekstu, wstawiając odpowiednie słowo, wyrażenie, zdanie, oznaczenie itp.,

- zadania krótkiej odpowiedzi, w których zdający formułuje odpowiedź w formie jednego lub kilku wyrazów bądź zdań,
- zadania rozszerzonej odpowiedzi, w których zdający redaguje dłuższą, spójną wypowiedź na określony temat.

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

III.4. Zasady rozwiązywania i zapisu rozwiązań

Zdający rozwiązuje zadania bezpośrednio w arkuszu egzaminacyjnym.

Ostatnia strona arkusza egzaminacyjnego jest przeznaczona na brudnopis.

III.5. Zasady sprawdzania i oceniania arkusza egzaminacyjnego

Za organizację procesu sprawdzania i oceniania arkuszy egzaminacyjnych odpowiadają okręgowe komisje egzaminacyjne. Rozwiązania zadań przez zdających sprawdzają i oceniają zewnętrzni egzaminatorzy powoływani przez dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Rozwiązania zadań oceniane są przez egzaminatorów na podstawie jednolitych w całym kraju szczegółowych kryteriów.

Ocenie podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą pytań/poleceń. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres pytań/poleceń, nie podlegają ocenie.

W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech, danych itp.), niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.

Jeśli w zadaniu krótkiej odpowiedzi, oprócz poprawnej odpowiedzi, dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną, za rozwiązanie zadania nie przyznaje się punktów.

Zadania rozszerzonej odpowiedzi oceniane są w odniesieniu do kryteriów podanych w poleceniu.

Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.

Zadania egzaminacyjne ujęte w arkuszach egzaminacyjnych są oceniane w skali punktowej.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych przedmiotów są wyrażane w stopniach według skali stopni szkolnych – od 1 do 6. Przeliczenia liczby punktów uzyskanych na egzaminie eksternistycznym z danego przedmiotu na stopień szkolny dokonuje się w następujący sposób:

- stopień celujący (6) – od 93% do 100% punktów,
- stopień bardzo dobry (5) – od 78% do 92% punktów,
- stopień dobry (4) – od 62% do 77% punktów,
- stopień dostateczny (3) – od 46% do 61% punktów,
- stopień dopuszczający (2) – od 30% do 45% punktów,
- stopień niedostateczny (1) – poniżej 30% punktów.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych zajęć edukacyjnych ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów sprawdzających i oceniających dany arkusz egzaminacyjny.

Zdający zdał egzamin eksternistyczny z danego przedmiotu, jeżeli uzyskał z tego egzaminu ocenę wyższą od niedostatecznej.

Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – odnotowuje się na świadectwie ukończenia szkoły wydawanym przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną.

IV PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

W tym rozdziale prezentujemy **przykładowy** arkusz egzaminacyjny. Zawiera on instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych.

W rozdziale V informatora zamieszczono przykładowe odpowiedzi zdających, kryteria oceniania zadań oraz komentarze.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny ©CKE 2010

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ZPP-A1-133

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy zestaw zadań zawiera 12 stron (zadania 1–29). Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś członkowi zespołu nadzorującego.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty punktowania, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem (●) i zaznacz właściwe.
8. Pamiętaj, że w wypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym osobom zdającym przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Zadanie 1. (3 pkt)

Człowiek przedsiębiorczy powinien posiadać zespół charakterystycznych cech, które zazwyczaj pomagają w osiągnięciu sukcesu w biznesie.

Wymień trzy cechy osoby przedsiębiorczej.

- .....
- .....
- .....

Zadanie 2. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Jedną z wad indywidualnego podejmowania decyzji jest

- A. jednoznaczność odpowiedzialności za podjętą decyzję.
- B. wiele wariantów rozwiązań uzyskanych metodą „burzy mózgów”.
- C. szybkość podejmowania decyzji.
- D. mniejsza ilość informacji.

Zadanie 3. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Człowiek umiejący wyrażać swoje poglądy, uczucia i pragnienia, a także mówiący „nie” z poszanowaniem praw innych osób charakteryzuje się postawą

- A. uległą.
- B. asertywną.
- C. agresywną.

Zadanie 4. (2 pkt)

Oceń, które z poniższych zdań przedstawia dobrą, a które złą postawę, jaką możemy przybrać w trakcie prowadzenia negocjacji. Wpisz znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

	Postawa dobra	Postawa zła
Dostosowanie swojej postawy i stylu prowadzenia negocjacji do danej sytuacji i rozwoju negocjacji.		
Nieustępowanie, gdyż to zawsze my musimy osiągnąć swój zamierzony cel w negocjacjach.		
Szybka zgoda na pierwszą otrzymaną ofertę w naszych negocjacjach.		
Podtrzymywanie korzystnej atmosfery negocjacji poprzez budowanie porozumienia z partnerem negocjacyjnym, np. stosując zasadę kompromisu.		

Zadanie 5. (2 pkt)

Jednym z rodzajów komunikacji niewerbalnej jest mowa ciała.

Wymień dwa przykłady mowy ciała.

- .....
- .....

Zadanie 6. (2 pkt)

Istnieje kilka metod rozwiązywania konfliktów. Do najczęściej stosowanych należą metody kompromisu, dominacji, liberalna, „dwóch zwycięzców”.

Podanym opisom przyporządkuj wymienione wyżej metody, wpisując je do tabeli.

Opis rozwiązania konfliktu	Metoda
Dążenie do uzyskania przewagi nad drugą stroną i narzucenie jej własnego stanowiska, by osiągnąć zakładane wcześniej cele.	
Współpraca w celu wypracowania rozwiązania konfliktu, które będzie satysfakcjonujące dla obu stron.	
Wzajemne ustępstwa w celu osiągnięcia porozumienia.	
Pozostawienie spraw własnemu biegowi i czekanie, aż się same ułożą i konflikt wygaśnie.	

Zadanie 7. (4 pkt)

Gospodarka centralnie planowana i gospodarka rynkowa to dwa zasadniczo różniące się od siebie modele ekonomiczne funkcjonowania państw.

Wymień dwie charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej oraz dwie cechy gospodarki rynkowej.

Gospodarka centralnie planowana

- .....
- .....
- .....
- .....

Gospodarka rynkowa

- .....
- .....

Zadanie 8. (1 pkt)

Dużą rolę w procesie transformacji ustrojowej w Polsce odegrał program reform gospodarczych przygotowanych przez znanego polskiego ekonomistę. Człowiek ten był wicepremierem i ministrem finansów w latach 1989–1991 i 1997–2000. Jego plan wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.

Podaj nazwisko twórcy tego programu.

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Sytuacja rynkowa polegająca na opanowaniu jakiegoś sektora gospodarki przez niewielką grupę przedsiębiorstw niezależnych od siebie, gdzie ceny dyktowane są przez największe z przedsiębiorstw lub ustalane w wyniku umowy między producentami, to

- A. konkurencja monopolistyczna.
- B. monopol.
- C. oligopol.
- D. czysta konkurencja.

Zadanie 10. (1 pkt)

Dokończ zdanie, podkreślając poprawną odpowiedź.

Popyt i podaż to jedno z najważniejszych składowych wolnego rynku. Prawo popytu mówi o tym, że

- A. wraz ze wzrostem ceny dóbr wzrasta wielkość popytu na te dobra.
- B. wzrost cen dóbr nie ma żadnego wpływu na wielkość popytu na te dobra.
- C. wraz ze spadkiem ceny dóbr wzrasta wielkość popytu na te dobra.
- D. wraz ze spadkiem ceny dóbr spada wielkość popytu na te dobra.

Zadanie 11. (1 pkt)

Konsumenci w Polsce chronieni są przed nieuczciwymi producentami i sprzedawcami między innymi przez działania takich instytucji jak Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Inspekcja Handlowa. To do tych instytucji można zgłaszać przypadki łamania prawa konsumentów.

Podaj przykład prawa konsumenta.

.....

.....

Zadanie 12. (2 pkt)

Spór o rolę, jaką państwo powinno odgrywać w gospodarce rynkowej, trwa od momentu naukowego podejścia do zagadnień ekonomicznych, czyli od XVIII w.

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach, tak aby poniższe zdania były prawdziwe.

Czynne oddziaływanie państwa na gospodarkę rynkową, mające na celu odwrócenie niekorzystnych dla państwa procesów gospodarczych, nazywa się (*interwencjonizmem państwowym / liberalizmem gospodarczym*). W Polsce narzędziem służącym temu celowi jest między innymi polityka monetarna, która poprzez działania (*Narodowego Banku Polskiego / Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie*) wpływa na wzrost podaży pieniądza. Ważną rolę odgrywa również polityka fiskalna, gdyż regulując (*wielkość cen energii i gazu / wielkość podatków*), przyczynia się w istotny sposób do koniunktury gospodarczej w kraju. Kolejnym instrumentem oddziaływania państwa na polską gospodarkę jest polityka zatrudnienia, której jednym z zadań jest (*zniesienie / ustalenie wysokości*) zasiłku dla bezrobotnych.

Zadanie 13. (1 pkt)

Jednym z mierników wzrostu gospodarczego państwa jest PKB (produkt krajowy brutto).

Wyjaśnij pojęcie *produkt krajowy brutto*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Deficyt budżetowy to stan, w którym wydatki z budżetu państwa są wyższe niż dochody. Jednym z wielu sposobów ograniczenia deficytu budżetowego jest

- A. podniesienie podatków.
- B. lokowanie pieniędzy państwa w funduszach inwestycyjnych banków komercyjnych.
- C. rozbudowanie administracji państwowej.
- D. kupno przez rząd akcji przedsiębiorstw w nadziei osiągnięcia szybkiego zysku.

Zadanie 15. (4 pkt)

Pieniądze są nieodłącznym elementem funkcjonowania dzisiejszej gospodarki świata. Ich pojawienie się w znacznym stopniu ułatwiło wymianę handlową, co doprowadziło do rozwoju ekonomicznego wielu państw.

Zaznacz, które zdania są prawdziwe (P), a które fałszywe (F), wstawiając znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

	P	F
Sposób wymiany handlowej, poprzedzający pojawienie się pierwszych form pieniądza, polegający na wymianie „towa za towar”, nosi nazwę wymiany barterowej.		
Jedną z podstawowych funkcji pieniądza jest traktowanie go jako środka tezauryzacji, czyli sposobu pozwalającego na gromadzenie i przechowywanie majątku.		
Pierwsze pieniądze, jakie pojawiły się w wymianie handlowej, to monety z wizerunkami ówczesnych władców, wybijane na monetach z kruszców szlachtetnych.		
Denominacja to działanie mające na celu wzmocnienie i stabilizację pieniądza poprzez zmianę jego nominalnej wartości, np. 10 000 zł przed denominacją równa się 1 zł po denominacji.		

Zadanie 16. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Inflacja to jeden z ważniejszych wskaźników ekonomicznych. Mierzona jest za pomocą stopy procentowej i daje nam jasny obraz stanu gospodarki danego państwa. Inflacja to

- A. spadek cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.
- B. wzrost cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.
- C. spadek cen połączony ze wzrostem wartości pieniądza.
- D. wzrost cen połączony ze wzrostem wartości pieniądza.

Zadanie 22. (1 pkt)

Podatek dochodowy od osób fizycznych PIT (od ang. Personal Income Tax) to jeden z najważniejszych podatków obowiązujących w Polsce. Zasada naliczania tego podatku oparta jest na tzw. progresji podatkowej, tzn. im większe zarobki, tym wyższą stopę podatku trzeba zapłacić. W ciągu kilku ostatnich lat zmieniała się liczba stawek podatkowych, tzw. progów podatkowych, za pomocą których naliczany jest ten podatek.

Dokończ zdanie, podkreślając poprawną odpowiedź.

W 2012 roku obowiązuje/obowiązują

- A. jedna stawka podatku – 23%.
- B. dwie stawki podatku – 18% i 32%.
- C. trzy stawki podatku – 19%, 30%, 40%.
- D. cztery stawki podatku – 18%, 32%, 40%, 50%.

Zadanie 23. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie.

Zreformowany i wprowadzony w życie 1 stycznia 1999 r. nowy system emerytalny w Polsce opiera się na funkcjonowaniu trzech odmiennie działających filarów. System ten zakłada, że jedynym filarem nieobowiązkowym, do którego przystępuje się dobrowolnie, jest .....

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Spółki to jedna z form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw. Są najchętniej wybieranym sposobem zakładania przedsiębiorstw prywatnych, gdyż z uwagi na ich różnorodność dają wiele możliwości dopasowania odpowiedniej spółki do profilu działalności.

Przyporządkuj opisom typy spółek, wstawiając znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

Opis	Spółka akcyjna	Spółka partnerska	Spółka z o.o.
Jest to jedyna spółka, która musi podawać wyniki swojej działalności do publicznej wiadomości.			
Minimalny kapitał zakładowy tej spółki wynosi 5 tys. zł i jest podzielony na udziały o wartości nominalnej nie mniejszej niż 50 zł.			
Jest to rodzaj spółki, który najczęściej wybierają wspólnicy wykonujący wybrane zawody, np. lekarze, prawnicy, architekci, tłumacze przysięgli.			
Organami tej spółki są: rada nadzorcza, zarząd, jednak najważniejszym jej organem jest walne zgromadzenie akcjonariuszy.			

Zadanie 27. (1 pkt)

Dokończ zdanie, podkreślając poprawną odpowiedź.

Kierowanie ludźmi to zadanie trudne i odpowiedzialne. Na styl kierowania firmą przez dyrektora czy menadżera wpływa wiele czynników, np. cechy osobowości, wiedza czy posiadane umiejętności. W stylu liberalnym

- A. kierownik podejmuje wszystkie decyzje sam i nastawiony jest tylko i wyłącznie na jak najlepszą i najszybszą realizację zadań.
- B. kierownik konsultuje swoje decyzje z podwładnymi i wspólnie z pracownikami ustala harmonogram realizacji najbliższych zadań.
- C. kierownik chce sam podejmować decyzje, jednak boi się odpowiedzialności z tym związanej, słabo wypełnia swoją rolę przywódcy i niestarannie realizuje zadania.
- D. kierownik pozostawia dużą swobodę w podejmowaniu decyzji swoim podwładnym, ufa im, tworzy atmosferę pracy zespołowej i dba o dobre relacje z pracownikami.

Zadanie 28. (2 pkt)

Marketing MIX to grupa czterech narzędzi marketingowych, dzięki którym możliwe jest efektywne zachęcanie klientów do kupna produktów i usług oferowanych przez naszą firmę.

Wymień dwa elementy wchodzące w skład marketingu MIX.

- .....
- .....

Zadanie 29. (2 pkt)

Działający zgodnie z prawem, uczciwy i wyrozumiały pracodawca to człowiek kierujący się zasadami i normami etyki w biznesie. Niestety, w dzisiejszych czasach często spotykamy się z przykładami działania pracodawców, które są sprzeczne z zasadami etyki.

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach, tak aby poniższe zdania były prawdziwe.

Wręczanie prezentów finansowych przez firmy osobom odpowiedzialnym za rozstrzygnięcie przetargów, w których te firmy startują, to przykład działania (*etycznego / nieetycznego*). Rzetelne i terminowe wypłaty wynagrodzeń pracownikom oraz przyznawanie premii w okresach dobrej kondycji finansowej firmy zalicza się do działań (*etycznych / nieetycznych*). Prezentowanie przekreślonej, a wcześniej specjalnie zawyżonej, ceny produktów na stoiskach zaopatrzonych widocznymi napisami PROMOCJA jest (*etyczne / nieetyczne*). Częste i długotrwałe załatwianie spraw prywatnych w czasie pracy jest (*etyczne / nieetyczne*).

BRUDNOPIS

V PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM I ICH OCENA

Uwaga:

Przykładowe wypowiedzi zdających są wiernymi cytatami z arkuszy egzaminacyjnych i mogą zawierać błędy.

Zadanie 1. (3 pkt)

Człowiek przedsiębiorczy powinien posiadać zespół charakterystycznych cech, które zazwyczaj pomagają w osiągnięciu sukcesu w biznesie.

Wymień trzy cechy osoby przedsiębiorczej.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
	<p>Poprawne odpowiedzi: zaradność, zdolności organizatorskie, zdolności menadżerskie, energia w działaniu, zapał, wytrzymałość, empatia, kreatywność, pomysłowość, pewność siebie, umiejętność radzenia sobie ze stresem, skłonność do ryzyka, odpowiedzialność, umiejętność wyciągania wniosków z porażek i inne.</p> <p>Najczęściej wymienianymi przez zdających cechami osoby przedsiębiorczej były dyspozycyjność, pracowitość, komunikatywność, zaradność i odpowiedzialność.</p> <p>Za trzy poprawne odpowiedzi zdający otrzymuje 3 punkty. Za dwie poprawne odpowiedzi zdający otrzymuje 2 punkty. Zdający otrzymuje 1 punkt za jedną poprawną odpowiedź Za podanie nieprawidłowej odpowiedzi lub za brak odpowiedzi – 0 punktów.</p>	
A	<i>zaradność, zapał, odpowiedzialność.</i>	Zdający A podał spójną, poprawną merytorycznie odpowiedź. Stosował prawidłową terminologię. Zdający otrzymał 3 punkty.
B	<i>bycie zaradnym, osoba z pomysłami, wytrzymałość w ciężkich chwilach.</i>	Mimo iż zdający B posłużył się nacechowanym emocjami językiem, to prawidłowo wypisał cechy osoby przedsiębiorczej. Zdający otrzymał 3 punkty.
C	<i>bezwzględny, energiczny, pewny siebie.</i>	Zdający C podał nieprawidłowo bezwzględność jako cechę osoby przedsiębiorczej. Zdający otrzymał 2 punkty.

Zadanie 2. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Jedną z wad indywidualnego podejmowania decyzji jest

- A. jednoznaczność odpowiedzialności za podjętą decyzję.
- B. wiele wariantów rozwiązań uzyskanych metodą „burzy mózgów”.
- C. szybkość podejmowania decyzji.
- D. mniejsza ilość informacji.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. mniejsza ilość informacji.	W zdaniu, obok wad indywidualnego podejmowania decyzji, umieszczono cechę decyzji zbiorowych nazywaną „burzą mózgów” oraz zaletę decyzji indywidualnych taką jak „jednoznaczność odpowiedzialności za podjętą decyzję”. Zdający otrzymuje 1 punkt za zaznaczenie odpowiedzi D.

Zadanie 3. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Człowiek umiejący wyrażać swoje poglądy, uczucia i pragnienia, a także mówiący „nie” z poszanowaniem praw innych osób charakteryzuje się postawą

- A. uległą.
- B. asertywną.
- C. agresywną.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. asertywną.	Przez postawę asertywną rozumiemy posiadanie i wyrażanie własnego zdania oraz bezpośrednie wyrażanie emocji i postaw w granicach nienaruszających praw i psychicznego terytorium innych osób oraz własnych, bez zachowań agresywnych, a także obronę własnych praw w sytuacjach społecznych ² . Postawa uległa – ugrzeczniona, bierna, pokorna, bierze się z lęku przed innymi, z obawy utraty ich sympatii, z chęci uniknięcia konfliktów, z braku pewności siebie. Zasadą postępowania jest tu posłuszeństwo. Postawa agresywna – u podstaw tej postawy leży poczucie wyższości, chęć zwrócenia na siebie uwagi, wyładowanie złości, chęć zmuszenia do uległości oraz brak umiejętności innego zachowania się. Zdający otrzymuje 1 punkt za podkreślenie odpowiedzi: dotyczącej postawy asertywnej.

² M. Król-Fijewska: *Trening asertywności*, wyd. 1, Instytut Psychologii Zdrowia i Trzeźwości, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Warszawa 1993, s. 10. ISBN 8320812682.

Zadanie 4. (2 pkt)

Oceń, które z poniższych zdań przedstawia dobrą, a które złą postawę, jaką możemy przybrać w trakcie prowadzenia negocjacji. Wpisz znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

Poprawne odpowiedzi			Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
	Postawa dobra	Postawa zła	
Dostosowanie swojej postawy i stylu prowadzenia negocjacji do danej sytuacji i rozwoju negocjacji.	X		Zdający otrzymuje za wszystkie poprawne odpowiedzi 2 punkty. Za trzy lub dwie poprawne odpowiedzi – 1 punkt. Zdający otrzymuje 0 punktów za brak odpowiedzi lub jedną poprawną odpowiedź.
Nieustępowanie, gdyż to zawsze my musimy osiągnąć swój zamierzony cel w negocjacjach.		X	
Szybka zgoda na pierwszą otrzymaną ofertę w naszych negocjacjach.		X	
Podtrzymywanie korzystnej atmosfery negocjacji poprzez budowanie porozumienia z partnerem negocjacyjnym, np. stosując zasadę kompromisu.	X		

Zadanie 5. (2 pkt)

Jednym z rodzajów komunikacji niewerbalnej jest mowa ciała.

Wymień dwa przykłady mowy ciała.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Poprawne odpowiedzi: postawa ciała, mimika twarzy, gesty, dotyk, wygląd zewnętrzny, kontakt wzrokowy (lub jego brak), pochylona postawa itp. Za dwie poprawne odpowiedzi zdający otrzymuje 2 punkty. Zdający otrzymuje 1 punkt za jedną poprawną odpowiedź. Za podanie nieprawidłowej odpowiedzi lub za brak odpowiedzi zdający otrzymuje – 0 punktów.		
Metody niewerbalne – komunikat jest przekazywany za pomocą mimiki, gestów czy ruchów ciała. Metody werbalne – komunikat jest przekazywany za pomocą słów.		
A	<i>mimika, gesty.</i>	Zdający A wymienił prawidłowo przykłady mowy ciała. Zdający otrzymał 2 punkty.
B	<i>mimika, krzyk.</i>	Zdający B krzyk zaliczył błędnie do metod niewerbalnych. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>treść wypowiedzi, tonacja głosu.</i>	Obie wypowiedzi zdającego C są nieprawidłowe. Zdający otrzymał 0 punktów.

Zadanie 6. (2 pkt)

Istnieje kilka metod rozwiązywania konfliktów. Do najczęściej stosowanych należą metody kompromisu, dominacji, liberalna, „dwóch zwycięzców”.

Podanym opisom przyporządkuj wymienione wyżej metody, wpisując je do tabeli.

Poprawne odpowiedzi		Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Opis rozwiązania konfliktu	Metoda	Zdający otrzymuje za wszystkie poprawne przyporządkowania 2 punkty. Za trzy lub dwa poprawne przyporządkowania otrzymuje 1 punkt.
Dążenie do uzyskania przewagi nad drugą stroną i narzucenie jej własnego stanowiska, by osiągnąć zakładane wcześniej cele.	dominacji	
Współpraca w celu wypracowania rozwiązania konfliktu, które będzie satysfakcjonujące dla obu stron.	„dwóch zwycięzców”	
Wzajemne ustępstwa w celu osiągnięcia porozumienia.	kompromisu	
Pozostawienie spraw własnemu biegowi i czekanie, aż się same ułożą i konflikt wygaśnie.	liberalna	
Zdający często mylili metodę „dwóch zwycięzców” z metodą kompromisu i uzyskiwali 1 punkt za pozostałe poprawne odpowiedzi.		

Zadanie 7. (4 pkt)

Gospodarka centralnie planowana i gospodarka rynkowa to dwa zasadniczo różniące się od siebie modele ekonomiczne funkcjonowania państw.

Wymień dwie charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej oraz dwie cechy gospodarki rynkowej.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
<p>Gospodarka centralnie planowana:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dominacja państwowej własności czynników produkcji. 2. Nakazowo-rozdzielczy charakter gospodarki uzależniony od decyzji szczebla centralnego (partyjnego). 3. Plany gospodarcze: pięcioletnie, sześcioletnie. <p>Gospodarka rynkowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Najważniejszym narzędziem regulującym sytuację gospodarczą jest rynek i prawa nim rządzące. 2. Dominacja prywatnych przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych w gospodarce państwa. 3. Wolność gospodarcza. <p>Za poprawne podanie czterech cech zdający otrzymuje 4 punkty. Za poprawne podanie trzech cech zdający otrzymuje 3 punkty. Za poprawne podanie dwóch cech zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawne podanie jednej cechy zdający otrzymuje 1 punkt.</p>		
A	<p><i>Gospodarka centralnie planowana</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Brak mechanizmów rynkowych. 2. Nakazowo-rozdzielczy charakter gospodarki. <p><i>Gospodarka rynkowa</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie prawa popytu i podaży. 2. Ceny ustalane są przez rynek. 	<p>Zdający A podał prawidłowe odpowiedzi. Zdający otrzymał 4 punkty.</p>
B	<p><i>Gospodarka rynkowa.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prywatna własność środków produkcji. 2. Swoboda gospodarcza. 	<p>Zdający B podał prawidłowe odpowiedzi dotyczące gospodarki rynkowej, ale nie wymienił cech gospodarki centralnie planowanej. Zdający otrzymał 2 punkty.</p>
<p>Wśród cech gospodarki centralnie planowanej zdający najczęściej wymieniali dominację państwowej własności i nakazowo-rozdzielczy charakter gospodarki. Wśród cech gospodarki rynkowej zdający najczęściej wymieniali dominację prywatnej własności oraz rynek i prawa na nim rządzące.</p>		

Zadanie 8. (1 pkt)

Dużą rolę w procesie transformacji ustrojowej w Polsce odegrał program reform gospodarczych przygotowanych przez znanego polskiego ekonomistę. Człowiek ten był wicepremierem i ministrem finansów w latach 1989–1991 i 1997–2000. Jego plan wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.

Podaj nazwisko twórcy tego programu.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
<p>Poprawna odpowiedź: Balcerowicz. Leszek Balcerowicz był wicepremierem i ministrem finansów w latach 1989–1991 i 1997–2000³. Jego plan wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1990 r. Na plan składało się 10 ustaw uchwalonych przez Sejm kontraktowy 28 grudnia 1989 r. i podpisanych przez prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego 31 grudnia 1989 roku.</p>		
A	<i>Leszek Balcerowicz</i>	Zdający A podał dodatkowo jeszcze imię, ponieważ zwyczajowo podaje się imię i nazwisko osoby. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	<i>Balcerowicz</i>	Zdający B udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>Marek Belka</i>	Zdający C udzielił nieprawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 0 punktów.

³ Za: <http://www.balcerowicz.pl/pl/zyciorys>.

Zadanie 9. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Sytuacja rynkowa polegająca na opanowaniu jakiegoś sektora gospodarki przez niewielką grupę przedsiębiorstw niezależnych od siebie, gdzie ceny dyktowane są przez największe z przedsiębiorstw lub ustalane w wyniku umowy między producentami, to

- A. konkurencja monopolistyczna.
- B. monopol.
- C. oligopol.
- D. czysta konkurencja.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. oligopol.	<p>Oligopol to rynek zdominowany przez kilku dużych dostawców. Konkurencja monopolistyczna charakteryzuje się względnie dużą liczbą producentów wytwarzających produkty tego samego typu (np. meble, obuwiu), które mają swoiste, indywidualne cechy, co pozwala producentom odrębnie ustalać ceny swych wyrobów. Monopol to dominacja jakiejś firmy, całkowicie eliminującej z rynku konkurencję, kontrolującej całość produkcji czy usług w jakiejś dziedzinie.</p> <p>Czysta konkurencja charakteryzuje się dużą liczbą niezależnych producentów, z których żaden indywidualnie nie oddziałuje na cenę, kształtuje się ona pod wpływem popytu i podaży.</p>

Zadanie 10. (1 pkt)

Dokończ zdanie, podkreślając poprawną odpowiedź.

Popyt i podaż to jedne z najważniejszych składowych wolnego rynku. Prawo popytu mówi o tym, że

- A. wraz ze wzrostem ceny dóbr wzrasta wielkość popytu na te dobra.
- B. wzrost cen dóbr nie ma żadnego wpływu na wielkość popytu na te dobra.
- C. wraz ze spadkiem ceny dóbr wzrasta wielkość popytu na te dobra.
- D. wraz ze spadkiem ceny dóbr spada wielkość popytu na te dobra.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. wraz ze spadkiem ceny dóbr wzrasta wielkość popytu na te dobra.	<p>Prawo popytu – gdy wszystkie czynniki wpływające na popyt pozostaną na tym samym poziomie, to więcej towarów będzie można sprzedać po cenie niższej niż po cenie wyższej⁴.</p> <p>Zdający otrzymuje 1 punkt za podkreślenie odpowiedzi C.</p>

⁴ Za: J. Kobra, Z. Smutek, *Podstawy przedsiębiorczości*, OPERON 2012, s. 72.

Zadanie 11. (1 pkt)

Konsumenci w Polsce chronieni są przed nieuczciwymi producentami i sprzedawcami między innymi poprzez działania takich instytucji jak Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Inspekcja Handlowa. To do tych instytucji można zgłaszać przypadki łamania prawa konsumentów.

Podaj przykład prawa konsumenta.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Poprawna odpowiedź: prawo do informacji, prawo do ochrony interesu ekonomicznego, prawo do zrzeszania się i reprezentowania, prawo do bezpieczeństwa i ochrony zdrowia konsumenta, prawo do efektywnego systemu dochodzenia roszczeń.		
A	<i>Prawo do informacji</i>	Zdający A udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	<i>Prawo do ochrony interesów kupującego</i>	Zdający B zastosował uproszczenie językowe, ale odpowiedział poprawnie. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>Prawo do wynagrodzenia pieniężnego</i>	Zdający C pomylił zwrot zapłaconej ceny z wynagrodzeniem, czyli płacą za wykonaną pracę. Zdający otrzymał 0 punktów.
Prawa konsumenta najczęściej wymieniane przez zdających to prawo do informacji i prawo do ochrony interesu ekonomicznego konsumenta.		

Zadanie 12. (2 pkt)

Spór o rolę, jaką państwo powinno odgrywać w gospodarce rynkowej, trwa od momentu naukowego podejścia do zagadnień ekonomicznych, czyli od XVIII w.

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach, tak aby poniższe zdania były prawdziwe.

Poprawne odpowiedzi	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
<p>Czynne oddziaływanie państwa na gospodarkę rynkową, mające na celu odwrócenie niekorzystnych dla państwa procesów gospodarczych, nazywa się <i>interwencjonizmem państwowym</i>.</p> <p>W Polsce narzędziem służącym temu celowi jest między innymi polityka monetarna, która poprzez działania <i>Narodowego Banku Polskiego</i> wpływa na wzrost podaży pieniądza.</p> <p>Ważną rolę odgrywa również polityka fiskalna, gdyż regulując <i>wielkość podatków</i>, przyczynia się w istotny sposób do koniunktury gospodarczej w kraju.</p> <p>Kolejnym instrumentem oddziaływania państwa na polską gospodarkę jest polityka zatrudnienia, której jednym z zadań jest <i>ustalenie wysokości zasiłku dla bezrobotnych</i>.</p>	<p>Zdający otrzymuje za wszystkie poprawnie skreślone odpowiedzi 2 punkty.</p> <p>Za trzy lub dwie poprawnie skreślone odpowiedzi otrzymuje 1 punkt.</p>
<p>Interwencjonizm państwowy oznacza politykę aktywnego oddziaływania państwa na przebieg procesów gospodarczych, jest to przeciwieństwo liberalizmu gospodarczego.</p> <p>Narodowy Bank Polski – polski bank centralny z siedzibą w Warszawie.</p> <p>Podatek – obowiązkowe świadczenie pieniężne pobierane przez związek publicznoprawny (państwo, jednostka samorządu terytorialnego) bez konkretnego, bezpośredniego świadczenia wzajemnego.</p> <p>Zasiłek dla bezrobotnych ma za zadanie częściowo zastąpić utracony zarobek z pracy oraz stymulować do poszukiwania i utrzymania pracy.</p>	

Zadanie 13. (1 pkt)

Jednym z mierników wzrostu gospodarczego państwa jest PKB (produkt krajowy brutto).

Wyjaśnij pojęcie *produkt krajowy brutto*.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Produkt krajowy brutto to wskaźnik przedstawiający wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych w danym kraju w ciągu roku. Dlatego uwzględnia dobra i usługi wytworzone przez obywateli kraju oraz przez obcokrajowców działających na terenie państwa.		
A	<i>wskaźnik przedstawiający wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych w danym kraju w ciągu roku</i>	Zdający A udzielił odpowiedzi poprawnej pod względem merytorycznym. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	<i>opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasu (najczęściej w ciągu roku).</i>	Zdający B udzielił odpowiedzi poprawnej pod względem merytorycznym. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>suma dochodów wszystkich obywateli oraz osób prawnych z siedzibą w danym kraju</i>	Zdający C podał nieprawidłowe wyjaśnienie. Zdający otrzymał 0 punktów.

Zadanie 14. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Deficyt budżetowy to stan, w którym wydatki z budżetu państwa są wyższe niż dochody. Jednym z wielu sposobów ograniczenia deficytu budżetowego jest

- A. podniesienie podatków.
- B. lokowanie pieniędzy państwa w funduszach inwestycyjnych banków komercyjnych.
- C. rozbudowanie administracji państwowej.
- D. kupno przez rząd akcji przedsiębiorstw w nadziei osiągnięcia szybkiego zysku.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. podniesienie podatków.	Budżet państwa stanowi najważniejszą część dochodów i wydatków sektora finansów publicznych. Jest to roczny plan dochodów i wydatków instytucji szczebla centralnego (tzn. instytucji rządowych), nazywany też często planem finansowym państwa. ⁵ Wynik budżetu to różnica pomiędzy dochodami budżetu państwa, a wydatkami odnotowanymi w danym roku, jeśli wydatki przekraczają dochody, mamy do czynienia z deficytem budżetowym, jeśli dochody przekraczają wydatki – z nadwyżką. Zdający otrzymuje 1 punkt za podkreślenie odpowiedzi A

⁵ <http://www.nbportal.pl>

Zadanie 15. (4 pkt)

Pieniądże są nieodłącznym elementem funkcjonowania dzisiejszej gospodarki świata. Ich pojawienie się w znacznym stopniu ułatwiło wymianę handlową, co doprowadziło do rozwoju ekonomicznego wielu państw.

Zaznacz, które zdania są prawdziwe (P), a które fałszywe (F), wstawiając znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

Poprawne odpowiedzi			Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
	P	F	
Sposób wymiany handlowej, poprzedzający pojawienie się pierwszych form pieniądza, polegający na wymianie „towa za towar”, nosi nazwę wymiany barterowej.	X		Zdający otrzymuje za każdą poprawną odpowiedź po 1 punkcie, czyli 4 punkty za zadanie.
Jedną z podstawowych funkcji pieniądza jest traktowanie go jako środka tezauryzacji, czyli sposobu pozwalającego na gromadzenie i przechowywanie majątku.	X		
Pierwsze pieniądze, jakie pojawiły się w wymianie handlowej, to monety z wizerunkami ówczesnych władców, wybijane na monetach z kruszców szlacheckich.		X	
Denominacja to działanie mające na celu wzmocnienie i stabilizację pieniądza poprzez zmianę jego nominalnej wartości, np. 10 000 zł przed denominacją równa się 1 zł po denominacji.	X		

Zadanie 16. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Inflacja to jeden z ważniejszych wskaźników ekonomicznych. Mierzona jest za pomocą stopy procentowej i daje nam jasny obraz stanu gospodarki danego państwa. Inflacja to

- A. spadek cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.
- B. wzrost cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.
- C. spadek cen połączony ze wzrostem wartości pieniądza.
- D. wzrost cen połączony ze wzrostem wartości pieniądza.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. wzrost cen połączony ze spadkiem wartości pieniądza.	Inflacja to zjawisko długotrwałego wzrostu średniego poziomu cen w gospodarce połączone z długotrwałym procesem obniżania się wartości pieniądza w gospodarce ⁶ . Zdający otrzymuje 1 punkt za podkreślenie odpowiedzi B.

Zadanie 17. (1 pkt)

Załóżmy, że firma osiągnęła właśnie duży sukces finansowy i dlatego jej szef zdecydował się na przyznanie pracownikom premii finansowej w wysokości 10 tys. zł.

Podaj przykład zainwestowania tego kapitału w celu jego pomnożenia.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
A	<i>Założenie lokaty bankowej.</i>	Zdający A udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	<i>Inwestycje w fundusze inwestycyjne.</i>	Zdający B udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>Udzielenie pożyczki bezprocentowej.</i>	Zdający C udzielił nieprawidłowej odpowiedzi, gdyż pożyczka bezprocentowa nie daje możliwości uzyskania zysku, który powiększyłby posiadany kapitał. Zdający otrzymał 0 punktów.

⁶ Za <http://www.findict.pl/slownik/inflacja>.

Zadanie 18. (2 pkt)

Podstawa systemu bankowego w Polsce opiera się na działalności banku centralnego i banków komercyjnych.

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach, tak aby poniższe zdania były prawdziwe.

Poprawne odpowiedzi	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
<p>W Polsce jedną z głównych funkcji <i>banku centralnego</i> jest emisja znaków pieniężnych. Decydując się na założenie konta osobistego, udasz się w tym celu do <i>banku komercyjnego</i>. Banki komercyjne mają ograniczone prawa i dlatego mogą oferować <i>kredyty i lokaty</i>, ale obsługą budżetu państwa i pokryciem zobowiązań państwowych zajmuje się bank centralny. Bank centralny <i>może</i> udzielać kredytów bankom komercyjnym, a banki komercyjne muszą gromadzić tzw. rezerwy obowiązkowe.</p>	<p>Zdający otrzymuje za wszystkie poprawnie skreślone odpowiedzi 2 punkty. Za trzy lub dwie poprawnie skreślone odpowiedzi otrzymuje 1 punkt.</p>

Zadanie 19. (4 pkt)

Pan Jan zastanawia się nad wyborem lokaty bankowej, na której chce ulokować 30 tys. zł. Bank, do którego się udał, zaproponował trzymiesięczną lokatę z oprocentowaniem 10% w skali roku lub sześciomiesięczną lokatę z oprocentowaniem 7% w skali roku. W obu przypadkach bank zastrzegł, że kapitalizacja odsetek następuje po zakończeniu lokaty.

Oblicz zysk pana Jana osiągnięty z tych lokat, pamiętając o uwzględnieniu podatku od zysków kapitałowych w wysokości 19% („podatek Belki”).

Zysk z lokaty trzymiesięcznej .....

Zysk z lokaty sześciomiesięcznej .....

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
	<p>Poprawne obliczenia: Lokata trzymiesięczna: $10\% \cdot 3/12 = 2,5\%$, zysk z lokaty: $30 \text{ tys.} \cdot 2,5\% = 750 \text{ zł}$; $750 \text{ zł} - 19\% \cdot 750 \text{ zł} = 607,5 \text{ zł}$. Lokata sześciomiesięczna: $7\% \cdot 6/12 = 3,5\%$, zysk z lokaty: $30 \text{ tys.} \cdot 3,5\% = 1050 \text{ zł}$; $1050 \text{ zł} - 19\% \cdot 1050 \text{ zł} = 850,5 \text{ zł}$. Lub Lokata trzymiesięczna: $10\% : 12 \cdot 3 \cdot 30 \text{ tys. zł} = 750 \text{ zł}$; $750 \text{ zł} - 19\% \cdot 750 \text{ zł} = 607,5 \text{ zł}$. Lokata sześciomiesięczna: $7\% : 12 \cdot 6 \cdot 30 \text{ tys. zł} = 1050 \text{ zł}$; $1050 \text{ zł} - 19\% \cdot 1050 \text{ zł} = 850,5 \text{ zł}$. Osobnej ocenie podlegają zapisy dotyczące lokaty trzymiesięcznej i sześciomiesięcznej, liczbę punktów za zadanie sumujemy. Lokata trzymiesięczna Za poprawny sposób obliczenia i poprawne wyniki dotyczące lokaty trzymiesięcznej zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawny sposób obliczenia, ale błędy w obliczeniach dotyczące lokaty trzymiesięcznej zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawne wyniki i brak zapisu obliczeń dotyczące lokaty trzymiesięcznej zdający otrzymuje 1 punkt. Lokata sześciomiesięczna Za poprawny sposób obliczenia i poprawne wyniki dotyczące lokaty sześciomiesięcznej zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawny sposób obliczenia, ale błędy w obliczeniach dotyczące lokaty sześciomiesięcznej zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawne wyniki i brak zapisu obliczeń dotyczące lokaty sześciomiesięcznej zdający otrzymuje 1 punkt.</p>	
A	<p><i>Lokata trzymiesięczna:</i> $10\% \cdot 3/12 = 2,5\%$ <i>Obliczanie zysku z lokaty</i> $30 \text{ tys.} \cdot 2,5\% = 750 \text{ zł}$ $750 \text{ zł} - 19\% \cdot 750 \text{ zł} = 607,5 \text{ zł}$ <i>Lokata sześciomiesięczna:</i> $7\% \cdot 6/12 = 3,5\%$ <i>Obliczanie zysku z lokaty</i> $30 \text{ tys.} \cdot 3,5\% = 1050 \text{ zł}$</p>	<p>Zdający A zastosował poprawny sposób obliczenia i otrzymał poprawne wyniki. Zdający otrzymał 4 punkty.</p>

	$1050 \text{ zł} - 19\% \cdot 1050 \text{ zł} = 850,5 \text{ zł}$	
B	<p>Lokata trzymiesięczna: $10\% : 12 \cdot 3 \cdot 30 \text{ tys. zł} = 750 \text{ zł}$ $750 \text{ zł} - 19\% \cdot 750 \text{ zł} = 607,5 \text{ zł}$</p> <p>Lokata sześciomiesięczna: $7\% : 12 \cdot 6 \cdot 30 \text{ tys.} = 1050 \text{ zł}$ $1050 \text{ zł} - 19\% \cdot 1050 \text{ zł} = 850,5 \text{ zł}$</p>	Zdający B zastosował poprawny sposób obliczenia i otrzymał poprawne wyniki. Zdający otrzymał 4 punkty.
C	<p>Lokata trzymiesięczna: $10\% : 12 = 0,83 \cdot 3 = 2,5\% \cdot 30 \text{ tys.} = 750 \text{ zł} - 19\% = 607,5 \text{ zł}$</p> <p>Lokata sześciomiesięczna: $7\% : 12 = 0,58 \cdot 6 = 3,5\% \cdot 30 \text{ tys.} = 1050 \text{ zł}$ $1050 \text{ zł} - 19\% \cdot 1050 \text{ zł} = 850,5 \text{ zł}$</p>	Zdający C udzielił prawidłowej odpowiedzi, ale zastosował uproszczony sposób liczenia, zapis jest niepoprawny pod względem matematycznym. Zdający otrzymał 2 punkty.
D	<p>Lokata trzymiesięczna: $10\% : 12 = 0,83 \cdot 3 = 2,5\% \cdot 30 \text{ tys.} = 750 \text{ zł} - 19\% = 607,5 \text{ zł}$</p> <p>Lokata sześciomiesięczna: $7\% : 12 = 0,58 \cdot 6 = 3,5\% \cdot 30 \text{ tys.} = 1050 \text{ zł}$ $1050 \text{ zł} - 19\% = 850,5 \text{ zł}$</p>	Zdający D otrzymał poprawne wyniki, ale zastosował uproszczony sposób liczenia, zapis jest niepoprawny pod względem matematycznym. Zdający otrzymał 2 punkty.

Zadanie 20. (1 pkt)

Podkreśl poprawną odpowiedź.

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu na giełdzie papierów wartościowych to

- A. akcje.
- B. weksle bankowe.
- C. świadectwa udziałowe.
- D. listy zastawne.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. akcje.	<p>Akcja to papier wartościowy oznaczający prawo jej posiadacza do współwłasności przedsiębiorstwa (spółki akcyjnej), które ją wyemitowało.</p> <p>Weksel bankowy jest to papier wartościowy o określonej dokładnie przez prawo wekslowe formie, charakteryzujący się tym, że złożenie na nim podpisu stanowi podstawę i przyczynę zobowiązania wekslowego podpisującego.</p> <p>Świadectwa udziałowe to papier wartościowy na okaziciela emitowany przez Skarb Państwa w Polsce w związku z realizacją Programu Powszechnej Prywatyzacji opartego na ustawie o Narodowych Funduszach Inwestycyjnych i ich prywatyzacji.</p> <p>Listy zastawne są to dłużne papiery wartościowe, do emitowania ich uprawnione są tylko banki hipoteczne, obrót nimi w Polsce reguluje ustawa o listach zastawnych i bankach hipotecznych⁷.</p> <p>Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie odpowiedzi A.</p>

⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 99, poz. 919).

Zadanie 21. (3 pkt)

W zeszłym miesiącu twój kolega kupił nowy laptop w sklepie firmowym jednego z głównych producentów na rynku komputerowym. Cena zakupu sprzętu wyniosła 2,5 tys. zł (cena brutto zawierająca podatek od towarów i usług).

Wymień nazwę podatku, który musiał zapłacić twój kolega, kupując laptop. Oblicz, ile kosztowałby ten laptop, gdyby do jego ceny nie doliczono tego podatku.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
	<p>Poprawna odpowiedź: Podatek VAT</p> <p>Obliczenia</p> <p>Układamy proporcję:</p> $2500 - 123\%$ $x - 100\%$ $123\%x = 2500 \cdot 100\%$ $x = (2500 \cdot 100\%) : 123\% = 2032,52 \text{ zł}$ $x = 2032,52 \text{ zł (cena netto, czyli cena laptopa bez podatku).}$ <p>Lub</p> $2500 : 1,23 = 2032,52 \text{ zł.}$ <p>Za podanie poprawnej nazwy podatku zdający otrzymuje 1 punkt. Za poprawny sposób obliczenia i poprawne wyniki zdający otrzymuje 2 punkty. Za poprawny sposób obliczenia z błędem rachunkowym zdający otrzymuje 1 punkt.</p>	
A	<p><i>Nazwa podatku: Podatek VAT</i></p> <p><i>Obliczenia</i></p> <p><i>Układamy proporcję:</i></p> $2500 - 123\%$ $x - 100\%$ $123\%x = 2500 \cdot 100\%$ <p><i>Cena laptopa bez podatku</i></p> $x = (2500 \cdot 100\%) : 123\% = 2032,52 \text{ zł}$	<p>Zdający A dobrze podał nazwę podatku, poprawnie wykonał obliczenia i właściwie zinterpretował otrzymany wynik. Zdający otrzymał 3 punkty.</p>
B	<p><i>Nazwa podatku: Podatek VAT</i></p> <p><i>Cena laptopa bez podatku</i></p> $2500 : 1,23 = 2032,52 \text{ zł}$	<p>Zdający B poprawnie podał nazwę podatku, dobrze wykonał obliczenia i poprawnie zinterpretował otrzymany wynik. Zdający otrzymał 3 punkty.</p>
C	<p><i>Obliczenia</i></p> <p><i>Układamy proporcję:</i></p> $2500 - 123\%$ $x - 100\%$ $123\%x = 2500 \cdot 100\%$ <p><i>Cena laptopa bez podatku</i></p> $x = (2500 \cdot 100\%) : 123\% = 2032,52 \text{ zł}$	<p>Zdający C nie podał nazwy podatku, wykonał poprawne obliczenia i prawidłowo zinterpretował otrzymany wynik. Zdający otrzymał 2 punkty.</p>
D	<p><i>Nazwa podatku: Podatek VAT</i></p>	<p>Zdający D poprawnie podał nazwę podatku, ale nie obliczył ceny netto laptopa.</p>

		Zdający otrzymał 1 punkt.
E	<p><i>Podatek VAT</i> $2500 \text{ zł} \cdot 23\% = 575 \text{ zł}$ $\text{Cena} = 2500 \text{ zł} + 575 \text{ zł} = 3075 \text{ zł}$</p>	<p>Zdający E poprawnie podał nazwę podatku, ale nieprawidłowo wykonał obliczenia. Zdający otrzymał 1 punkt.</p>
<p>Podatek VAT (od ang. Value Added Tax – podatek od wartości dodanej) to podatek od towarów i usług, jest podatkiem pośrednim, obciążającym w ostatecznym rachunku konsumenta finalnego⁸.</p>		

Zadanie 22. (1 pkt)

Podatek dochodowy od osób fizycznych PIT (od ang. Personal Income Tax) to jeden z najważniejszych podatków obowiązujących w Polsce. Zasada naliczania tego podatku oparta jest na tzw. progresji podatkowej, tzn. im większe zarobki, tym wyższą stopę podatku trzeba zapłacić. W ciągu kilku ostatnich lat zmieniała się liczba stawek podatkowych, tzw. progów podatkowych, za pomocą których naliczany jest ten podatek.

Dokończ zdanie, podkreślając poprawną odpowiedź.

W 2012 roku obowiązuje/obowiązują

- A. jedna stawka podatku – 23%.
- B. dwie stawki podatku – 18% i 32%.
- C. trzy stawki podatku – 19%, 30%, 40%.
- D. cztery stawki podatku – 18%, 32%, 40%, 50%.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. dwie stawki podatku 18% i 32%.	<p>Art. 27 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 28 lit. a) w związku z art. 22 pkt 3 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 217, poz. 1588).</p> <p>Zdający otrzymuje 1 punkt za zaznaczenie zdania: dwie stawki podatku – 18% i 32%.</p>

⁸ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.).

Zadanie 23. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie.

Zreformowany i wprowadzony w życie 1 stycznia 1999 r. nowy system emerytalny w Polsce opiera się na funkcjonowaniu trzech odmiennie działających filarów. System ten zakłada, że jedynym filarem nieobowiązkowym, do którego przystępuje się dobrowolnie, jest .....

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Poprawna odpowiedź: Filar trzeci lub III filar emerytalny.		
A	<i>Filar III</i>	Zdający A udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	<i>III filar emerytalny</i>	Zdający B udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	<i>Indywidualne Konto Emerytalne – Filar III</i>	Zdający C udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 1 punkt.
D	<i>ZUS</i>	Zdający D udzielił błędnej odpowiedzi. Zdający otrzymał 0 punktów.

Zadanie 24. (2 pkt)

Spółki to jedna z form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw. Są najchętniej wybieranym sposobem zakładania przedsiębiorstw prywatnych, gdyż z uwagi na ich różnorodność dają wiele możliwości dopasowania odpowiedniej spółki do profilu działalności.

Przyporządkuj opisom typy spółek, wstawiając znak X w odpowiednie miejsca tabeli.

Poprawne odpowiedzi				Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Opis	Spółka akcyjna	Spółka partnerska	Spółka z o.o.	
Jest to jedyna spółka, która musi podawać wyniki swojej działalności do publicznej wiadomości.	X			Zdający otrzymuje za wszystkie poprawne odpowiedzi 2 punkty. Za trzy lub dwie poprawne odpowiedzi otrzymuje 1 punkt. Przepisy dotyczące niżej wymienionych spółek reguluje kodeks spółek handlowych. Ustawa z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. 08.217.1381). Obniżenie minimalnego kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i spółce akcyjnej (zmiana art. 154 par. 1 i art. 308 par. 1). Po nowelizacji minimalny kapitał w spółce z o.o. wynosi 5 tys. zł.
Minimalny kapitał zakładowy tej spółki wynosi 5 tys. zł i jest podzielony na udziały o wartości nominalnej nie mniejszej niż 50 zł.			X	
Jest to rodzaj spółki, który najczęściej wybierają wspólnicy wykonujący wybrane zawody, np. lekarze, prawnicy, architekci, tłumacze przysięgli.		X		
Organami tej spółki są: rada nadzorcza, zarząd, jednak najważniejszym jej organem jest walne zgromadzenie akcjonariuszy.	X			

Zadanie 25. (2 pkt)

Dobrym sposobem na osiągnięcie sukcesu ekonomicznego firmy jest zaplanowanie przyszłych działań i ujęcie ich w postaci biznesplanu.

Wymień dwa elementy, które powinien zawierać biznesplan.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
Poprawna odpowiedź, np.: 1. Charakterystyka firmy 2. Plan marketingowy 3. Plan finansowy 4. Streszczenie planu 5. Analiza rynku 6. Profil produkcji		
A	<i>Charakterystyka firmy</i> <i>Analiza rynku</i>	Zdający A udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 2 punkty.
B	<i>Plan marketingowy</i> <i>Plan finansowy</i>	Zdający B udzielił prawidłowej odpowiedzi. Zdający otrzymał 2 punkty.
C	<i>Charakterystyka firmy</i> <i>Wskaźnik rentowności</i>	Zdający C prawidłowo wpisał „charakterystyka firmy”, ale nieprawidłowo wpisał „wskaźnik rentowności”. Zdający otrzymał 1 punkt.

Zadanie 26. (1 pkt)

Pan Paweł już drugi miesiąc prowadzi smażalnię ryb nad morzem. Z uwagi na sezon turystyczny zatrudnia dwóch pracowników. Przychody jego firmy w lipcu wyniosły 11,8 tys. zł. Koszty prowadzenia działalności w tym miesiącu pan Paweł zestawiał w tabeli.

Oblicz, ile wynosi zysk pana Pawła w lipcu.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
	Zysk to dodatni wynik poniższego działania Zysk = przychody – koszty Przychody: 11 800 zł Koszty: 430 zł + 630 zł + 4250 zł + 2750 zł + 1100 zł = 9160 zł Zysk = 11 800 zł – 9160 zł = 2640 zł Lub Zysk = przychody – koszty Zysk = 11 800 zł – (430 zł + 630 zł + 4250 zł + 2750 zł + 1100 zł) = 2640 zł	
A	Przychody: 11 800 zł Koszty: 430 zł + 630 zł + 4250 zł + 2750 zł + 1100 zł = 9160 zł Zysk = 11 800 zł – 9160 zł = 2640 zł	Zdający A zastosował poprawny sposób obliczenia i uzyskał poprawny wynik. Zdający otrzymał 1 punkt.
B	Zysk = przychody – koszty Zysk = 11 800 zł – (430 zł + 630 zł + 4250 zł + 2750 zł + 1100 zł) = 2640 zł	Zdający B zastosował poprawny sposób obliczenia i uzyskał poprawny wynik. Zdający otrzymał 1 punkt.
C	Zysk = przychody – koszty Zysk = (430 zł + 630 zł + 4250 zł + 2750 zł + 1100 zł) – 11 800 zł = 2640 zł	Zdający C zastosował nieprawidłowy sposób obliczenia. Zdający otrzymał 0 punktów.

Zadanie 27. (1 pkt)

Dokończ zdanie, podkreślając prawidłową odpowiedź.

Kierowanie ludźmi to zadanie trudne i odpowiedzialne. Na styl kierowania firmą przez dyrektora czy menadżera wpływa wiele czynników, np. cechy osobowości, wiedza czy posiadane umiejętności. W stylu liberalnym

- A. kierownik podejmuje wszystkie decyzje sam i nastawiony jest tylko i wyłącznie na jak najlepszą i najszybszą realizację zadań.
- B. kierownik konsultuje swoje decyzje z podwładnymi i wspólnie z pracownikami ustala harmonogram realizacji najbliższych zadań.
- C. kierownik chce sam podejmować decyzje, jednak boi się odpowiedzialności z tym związanej, słabo wypełnia swoją rolę przywódcy i niestarannie realizuje zadania.
- D. kierownik pozostawia dużą swobodę w podejmowaniu decyzji swoim podwładnym, ufa im, tworzy atmosferę pracy zespołowej i dba o dobre relacje z pracownikami.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. kierownik pozostawia dużą swobodę w podejmowaniu decyzji swoim podwładnym, ufa im, tworzy atmosferę pracy zespołowej i dba o dobre relacje z pracownikami.	Inne style kierowania to m.in. nakazowy, konsultacyjny, koleżeński czy delegujący. Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie odpowiedzi D.

Zadanie 28. (2 pkt)

Marketing MIX to grupa czterech narzędzi marketingowych, dzięki którym możliwe jest efektywne zachęcanie klientów do kupna produktów i usług oferowanych przez naszą firmę.

Wymień dwa elementy wchodzące w skład marketingu MIX.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Np. produkt, cena, dystrybucja, promocja.	<p>W ujęciu marketingowym produktem jest wszystko, co jest oferowane na rynku, aby zaspokoić potrzeby i pragnienia konsumentów.</p> <p>Cena to wartość towaru wyrażona w pieniądzu.</p> <p>Dystrybucja to różne czynności podejmowane w celu uczynienia produktu dostępnym dla klienta, a więc pokonywanie przestrzennych, czasowych, ilościowych i asortymentowych różnic między produkcją a konsumpcją.</p> <p>Promocja jest to oddziaływanie na odbiorców produktów danej firmy, polegające na przekazaniu im informacji, które mają w odpowiednim stopniu zwiększyć wiedzę na temat produktów lub usług oraz samej firmy w celu stworzenia dla nich preferencji na rynku.</p> <p>Za dwie poprawne odpowiedzi zdający otrzymuje 2 punkty. Zdający otrzymuje 1 punkt za jedną poprawną odpowiedź. Podanie złej odpowiedzi lub brak odpowiedzi – 0 punktów.</p>

Zadanie 29. (2 pkt)

Działający zgodnie z prawem, uczciwy i wyrozumiały pracodawca to człowiek kierujący się zasadami i normami etyki w biznesie. Niestety, w dzisiejszych czasach często spotykamy się z przykładami działania pracodawców, które są sprzeczne z zasadami etyki.

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach, tak aby poniższe zdania były prawdziwe.

Poprawne odpowiedzi	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
<p>Wręczanie prezentów finansowych przez firmy osobom odpowiedzialnym za rozstrzyganie przetargów, w których te firmy startują, to przykład działania <i>nieetycznego</i>.</p> <p>Rzetelne i terminowe wypłaty wynagrodzeń pracownikom oraz przyznawanie premii w okresach dobrej kondycji finansowej firmy zalicza się do działań <i>etycznych</i>.</p> <p>Prezentowanie przekreślonej, a wcześniej specjalnie zawyżonej, ceny produktów na stoiskach zaopatrzonych widocznymi napisami PROMOCJA jest <i>nieetyczne</i>.</p> <p>Częste i długotrwałe załatwianie spraw prywatnych w czasie pracy jest <i>nieetyczne</i>.</p>	<p>Zdający otrzymuje za wszystkie poprawnie skreślone odpowiedzi 2 punkty.</p> <p>Za trzy lub dwie poprawnie skreślone odpowiedzi otrzymuje 1 punkt.</p>